Handreiking inkopen jeugdhulp in strafrechtelijk kader

Onder-steunings-team

ZORG SAMEN STEEDS BETER VOOR DE JEUGD

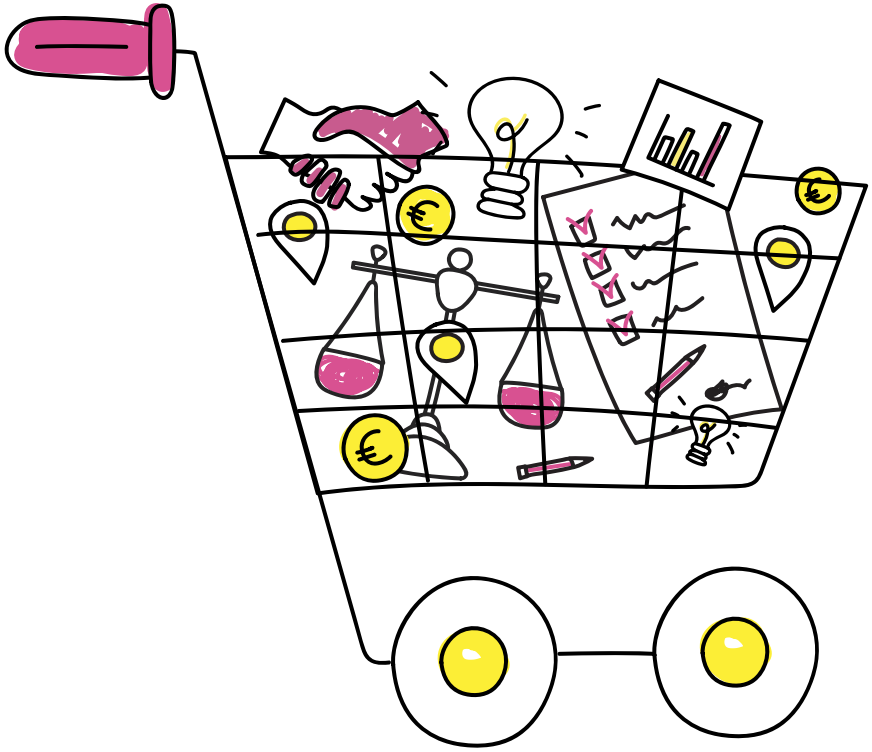

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle jeugdhulp in Nederland en dus ook voor de jeugdhulp in strafrechtelijk kader. Jeugdhulp in strafrechtelijk kader wordt vaak ingezet nadat een jeugdige een delict heeft gepleegd en daardoor in aanraking is geweest met justitie. De doelgroep die gebruik maakt van jeugdhulp in strafrechtelijk kader is klein. De hulp vormt dan ook een relatief klein onderdeel van de totale jeugdhulp in de regio. Hierdoor ontbreekt bij gemeenten regelmatig kennis over dit type hulp en de verantwoordelijkheden die zij hebben. Daarnaast vormt voor met name kleine regio's het organiseren van voldoende passende vormen van specialistische forensische jeugdhulp een probleem. Door de geringe omvang van de doelgroep en de hoge mate van specialisatie is de zorg schaars en zijn de forensische aanbieders op bovenregionaal en landelijk niveau georganiseerd. Het gevolg hiervan is dat voor jeugdigen vaak niet tijdig of helemaal geen passende hulp beschikbaar is in de regio's.

Goed opdrachtgeverschap is ook voor jeugdhulp in strafrechtelijk kader van belang. Niet alleen is dit een wettelijke plicht voor gemeenten; het kan ook grote negatieve gevolgen hebben voor de jongere én de samenleving wanneer deze hulp niet beschikbaar is in de regio. Zo dreigt in het ergste geval gevangenisstraf voor een jongere indien hij of zij niet binnen de voorgeschreven tijd in het vonnis de hulp ontvangt. Maar vast staat dat de jongere niet in één keer de hulp krijgt die het best past. Dat betekent mogelijk dat het gewenste resultaat niet wordt gehaald en de kans op recidive groter wordt. Meer informatie over de jeugdhulp in strafrechtelijk kader, het verschil tussen forensische GGZ en reguliere jeugd GGZ en de rol en verantwoordelijkheden van gemeenten kun je vinden in de factsheet jeugdhulp in strafrechtelijk kader. **klik**

Het is niet zo gek dat er veel onbekendheid is over jeugdhulp in strafrechtelijk kader. Het gaat immers om kleine getallen in termen van uitgaven en aantal cliënten in de regio. Een voorbeeld dat dit illustreert is de uitkomst van een analyse van deze doelgroep in het arrondissement Zeeland-Brabant: In deze regio maakte in 2018 gemiddeld genomen 1% van alle jeugdigen gebruik van jeugdhulp in strafrechtelijk kader. Dit gaat om jaarlijks minder dan 100 jeugdigen. Een klein deel (3%) van het totale budget van de jeugdhulp uit deze regio wordt uitgegeven aan de hulp voor deze jeugdigen.

Het organiseren en inkopen van de jeugdhulp in strafrechtelijk kader zijn verantwoordelijkheden van gemeenten. Deze handreiking helpt je om in vier stappen te komen tot een inkoopstrategie voor de jeugdhulp in strafrechtelijk kader.

1 Breng op basis van feiten, cijfers en knelpunten de ontwikkeldoelstellingen in kaart

2 Kies een passend schaalniveau van inkoop en leg samenwerkingsafspraken vast

3 Formuleer samen op (boven)regionaal niveau een inkoopstrategie voor jeugdhulp in strafrechtelijk kader

4 Start met inkopen en creëer een lerend systeem

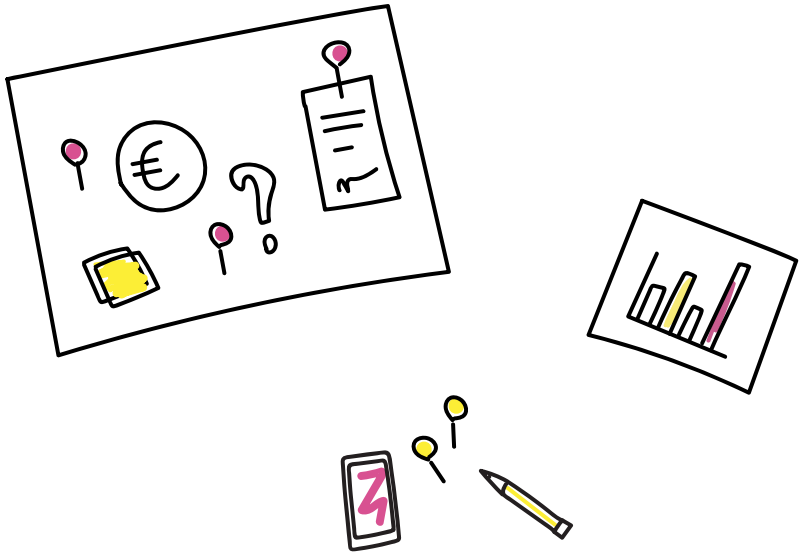

1 Breng op basis van feiten, cijfers en knelpunten de ontwikkeldoelstellingen in kaart

Stap 1: Breng op basis van feiten, cijfers en knelpunten de ontwikkeldoelstellingen in kaart

Voordat je kunt beginnen met inkopen is het belangrijk om het eerst eens te zijn over de huidige situatie van de inzet en beschikbaarheid van jeugdhulp in strafrechtelijk kader in de regio. Hiervoor helpt het om de huidige situatie in kaart te brengen aan de hand van cijfers, feiten en ervaringen.

Start daarom met een cijfermatige marktanalyse in jouw eigen regio. Breng in kaart wat het aantal jeugdigen is dat gebruik maakt van jeugdhulp in strafrechtelijk kader, wat de kosten van de ingezette hulp kosten en welke specifieke hulp is ingezet. Maak hiervoor gebruik van de data in de eigen administratie maar vraag ook data op bij de partners in de strafrechtketen. Daarnaast moet er een helder overzicht van het beschikbare aanbod in de regio worden gemaakt. Maak hiervoor een inventarisatie van de actieve forensische aanbieders in de regio en het aanbod dat zij leveren.

Vervolgens is het van belang samen met de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), de Gecertificeerde Instellingen (GI's) en de drie Reclasseringsorganisaties voor volwassenen (3RO) vast te stellen wat de gewenste zorgbehoefte in de regio is en welke knelpunten er zijn als het gaat om de beschikbaarheid van passende hulp.

Op basis van de marktanalyse en de knelpunten kunnen vervolgens gezamenlijk ontwikkeldoelstellingen voor de inkoop van jeugdhulp in strafrechtelijk kader worden geformuleerd. Voorbeelden hiervan zijn: zorgdragen voor beschikbaarheid van voldoende passende jeugdhulp in strafrechtelijk kader in de regio, het organiseren van een goede verwijzing en snelle inzet van jeugdhulp in strafrechtelijk kader en het verbeteren van de nazorg door het wijkteam na afloop van de maatregel.

Resumerend is het voor de regio van belang om de volgende cijfers en feiten op tafel te hebben:
- **Aantal jeugdigen in jeugdhulp in strafrechtelijk kader**
- **Uitgaven aan jeugdhulp in strafrechtelijk kader**
- **Inzet van type ingezet aanbod**
- **Gecontracteerde specialistische forensische aanbieders in de regio**
- **Beschikbare aanbod in de regio**
- **Zorgbehoefte van de jeugdigen in strafrechtelijk kader in de regio**
- **Knelpunten jeugdhulp in strafrechtelijk kader**

2 Kies een passend schaalniveau van inkoop en leg samenwerkingsafspraken vast

Stap 2: Kies een passend schaalniveau van inkoop en leg samenwerkingsafspraken vast

Als regio ben je aan zet om ervoor te zorgen dat de passende zorg beschikbaar is voor jeugdigen. Een belangrijke stap hierin is het contracteren van en maken van lange termijn afspraken met de belangrijkste forensische aanbieders. Het is afhankelijk van de omvang van de regio hoe dit het beste kunt worden georganiseerd. Voor een goede contractering is voldoende volume nodig. Grote regio's zullen voldoende volume hebben voor het zelfstandig afsluiten van contracten. In kleine regio's zijn de aantallen meestal (te) klein voor regionale inkoop en is een samenwerking tussen regio's op bovenregionaal niveau noodzakelijk. Op dit niveau is de omvang van de doelgroep groot genoeg voor aanbieders dat het voor hen loont om te investeren in een inkoopproces.Daarnaast biedt deze schaal de mogelijkheid om concrete afspraken te maken met aanbieders over de realisatie van voldoende forensische expertise en behandelcapaciteit in de regio.

Een logische keuze voor de inkoop op bovenregionale schaal lijkt het niveau van het arrondissement. Op dit niveau is de Rechterlijke Macht georganiseerd en werken alle ketenpartners in de strafrechtketen samen. Deze partners hebben de regio's nodig om de jeugdhulp in strafrechtelijk kader goed te organiseren en in te kopen. Zij zijn immers verantwoordelijk voor de indicatie van de zorg en verwijzing richting de forensische aanbieders en hebben daarmee goed inzicht in de zorgbehoefte en de knelpunten in de uitvoering.

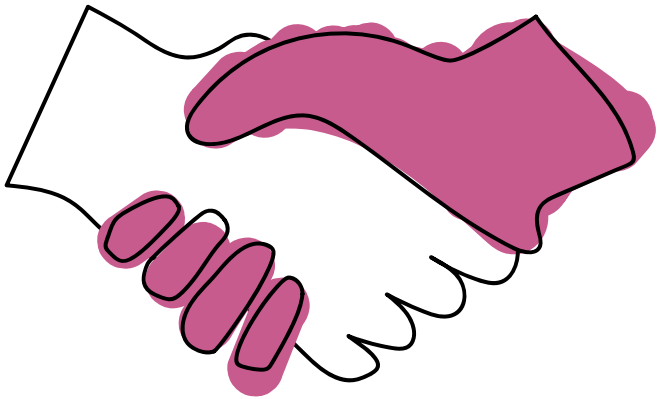

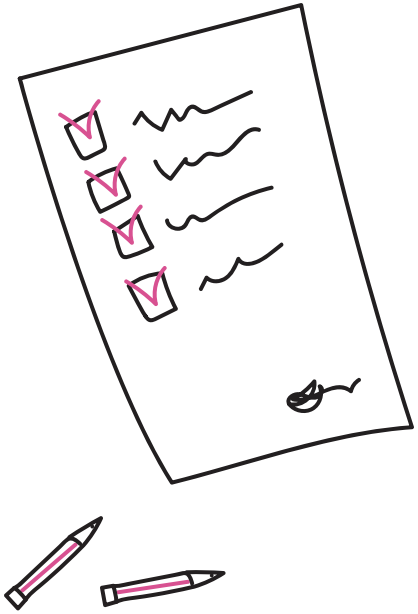

Bovenregionale samenwerking bij de inkoop van jeugdhulp in strafrechtelijk kader ligt in lijn met de landelijke ontwikkelingen en richtlijnen. Zo benadrukken de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) van de VNG en het wetsvoorstel 'Verbeteren beschikbaarheid zorg voor jeugdigen' eveneens het belang van bovenregionale samenwerking bij het inkopen van schaarse jeugdhulpvoorzieningen (waaronder specialistische forensische zorg).

Het is belangrijk dat regio's hun samenwerkingsafspraken op papier zetten. Deze afspraken kunnen gaan over wie de uitvoering van het inkoopproces of het contractmanagement voor zijn rekening neemt.

Om als regio de verantwoordelijkheid voor de uitvoering en inkoop van jeugdhulp in strafrechtelijk kader goed te kunnen nemen is het ook verstandig te investeren in een goede samenwerkingsrelatie met de partners uit de strafrechtketen. Zij beschikken namelijk over veel nuttige informatie die de inkopers en de contractmanagers nodig hebben, zoals de zorgbehoefte van jeugdigen, de uitvoering door aanbieders en de ontwikkelingen in het strafrecht. Hiervoor kan een periodiek overleg met vertegenwoordigers van de verschillende partijen worden georganiseerd.

Zie voor meer informatie en voorbeelden over hoe regio's samenwerkingsafspraken bij de inkoop van jeugdhulp in strafrechtelijk kader maken:
- Checklist jeugd en adolescentenstrafrecht van de VNG: **klik**

3 Formuleer samen een (boven) regionale inkoopstrategie

Stap 3: Formuleer samen een (boven)regionaale inkoopstrategie

De doelen die de regio in de komende jaren wil bereiken - bepaald in stap 1 - vormen het vertrekpunt voor het nadenken over de inkoopstrategie. In de inkoopstrategie maakt de regio de keuze hoe de vier inkoopinstrumenten (toegang, leveranciersmanagement, bekostiging en contract) worden ingezet om de doelstellingen te bereiken. Er wordt antwoord gegeven op vragen als welk hulpaanbod moet worden ingekocht?, hoeveel aanbieders moeten er worden gecontracteerd?, welk type bekostiging is passend? en welke contractafspraken je wilt maken?

De definitieve inkoopstrategie is maatwerk per regio, maar eerdere ervaringen laten zien dat er een aantal belangrijke richtlijnen is voor de inrichting van de inkoopinstrumenten.

Leveranciersmanagement

Voor het beschikbaar houden van (hoog)specialistische jeugdhulp in strafrechtelijk kader het Is het verstandig om een beperkt aantal forensische aanbieders te selecteren waarmee je als regio een strategische samenwerking aangaat. De doelgroep is immers te klein voor het contracteren van een groot aantal aanbieders.

Indien regio's bij de inkoop bovenregionaal samenwerken dan is het van belang dat zij voor de efficiency onderling duidelijke afspraken maken over wie verantwoordelijk wordt voor het leveranciers- en contractmanagement. Zij sturen door continu in gesprek te blijven met de gecontracteerde aanbieders op het beschikbaar krijgen en houden van het forensisch jeugdhulpaanbod in de regio.

Daarnaast is het wenselijk om per regio één aanspreekpunt aan te stellen die optreedt als contactpersoon richting de verwijzers in de strafrechtketen en de specialistische (forensische) aanbieders. Bij voorkeur heeft deze persoon ervaring met de doelgroep, kent hij/zij het zorglandschap in de regio en bezit hij/zij de juiste kennis over de strafrechtketen en de verantwoordelijkheden van gemeenten om zo de ketenpartners goed te kunnen informeren en ondersteunen.

Toegang

De toegang voor jeugdhulp in
strafrechtelijk kader is belegd bij de rechterlijke macht. Op basis van het advies van de Raad voor de Kinderbescherming bepaalt de rechter welke hulp moet worden ingezet. De GI's en 3RO (wanneer jeugdige ouder is dan 18) zijn vervolgens verantwoordelijk voor de verwijzing naar een passende aanbieder. De gemeente ondersteunt dit proces en is verantwoordelijk voor de betaling van de zorg. Hierbij helpt het als de contactpersoon in de regio wordt betrokken indien er een verwijzing naar jeugdhulp in strafrechtelijk kader is. Deze persoon kan vragen over het beschikbare aanbod beantwoorden en er zo voor zorgen dat het verwijs-proces soepel verloopt. De reclassering houdt regie wanneer de hulp in strafrech-telijk kader wordt uitgevoerd. Na afloop van de maatregel is een goede overdracht naar het wijkteam van belang om de nazorg te borgen.

Contract

Wees ervan bewust dat veel van de specialistische forensische aanbieders op bovenregionaal en of landelijk niveau actief zijn. Om ervoor te zorgen dat de administratieve lasten voor deze aanbieders zo veel als mogelijk worden beperkt helpt het om als regio gebruik te maken van een landelijk ontwikkeld programma van eisen. Dit programma van eisen kun je hier vinden.

Bekostiging

Omdat we hier te maken hebben met een doelgroep met meervoudige (complexe)problematiek en zij de hulp dwingend krijgen opgelegd ligt resultaatgerichte bekostiging niet voor de hand. Inspanningsgerichte bekostiging of taakgerichte bekostiging zijn meer passende alternatieven. Tevens is het advies om reële tarieven af te spreken. Het organiseren en uitvoeren van deze schaarse hoog specialistische zorg heeft immers een prijs. Ter vergelijking kan worden gekeken naar de tarieven die zijn afgesproken met de aanbieders van forensische zorg voor volwassen.

Zie voor meer informatie:
- **Factsheet landelijke inkoop afspraken in kader van jeugdstrafrecht** klik

4 Start met inkopen en creëer een lerend systeem

Stap 4: Start met inkopen en creëer een lerend systeem

Na het sluiten van de contracten zit het werk voor de regio er niet op. Vanaf dat moment werken de regio's samen met de ketenpartners uit de strafrechtketen en de aanbieders gezamenlijk aan het organiseren van voldoende beschikbaar passend aanbod. Dit vraagt continue monitoring van vraag en aanbod in de regio, leren van ervaringen en bijsturen.

Vanuit het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd wordt ondersteuning geboden bij het formuleren van een inkoopstrategie voor jeugdhulp in strafrechtelijk kader. Wil je meer informatie over deze ondersteuning of over de inkoop van jeugdhulp in strafrechtelijk kader? Neem contact op met het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd: **klik**

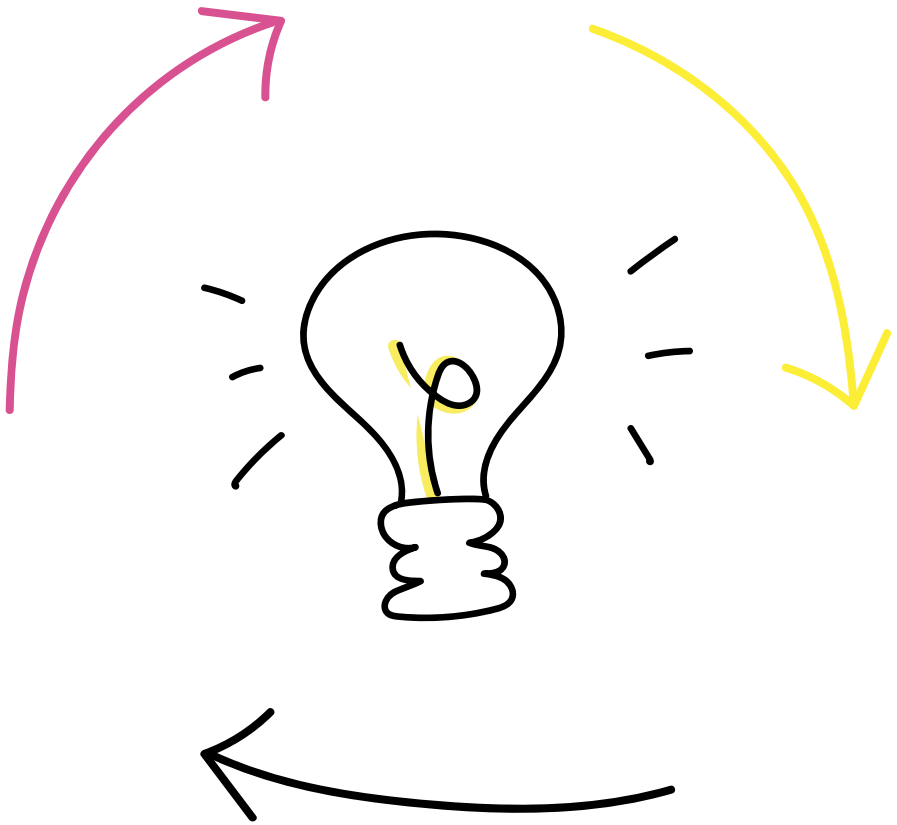

Ondersteuningsteam ZORG SAMEN STEEDS BETER VOOR DE JEUGD

VNG

Ministerie van Justitie en Veiligheid

EHdK